

Špičková HTA analýza: Protonová terapie je vhodná pro desítky pacientů ročně

Pro většinu diagnóz nejsou důkazy o její bezpečnosti a účinnosti

26. 2. 2014

Protonovou terapii nelze podle aktuálně dostupných dat z celého světa považovat za dostatečně bezpečnou a účinnou, aby bylo možné podpořit její standardní využití v léčbě pacientů s četnými typy nádorových onemocnění. Takový je jednoznačný závěr obsáhlé HTA¹ analýzy, kterou vypracovali odborníci za Masarykovy univerzity v Brně ve spolupráci se předními zástupci odborných lékařských společností. Důkazy o klinické účinnosti protonové léčby jsou podle téže analýzy u vzácných diagnóz, které se vyskytnou zhruba u tří desítek pacientů v ČR ročně.

Autoři odborné studie, která má více než 60 stran a vyžádala si přes čtvrt roku práce, rovněž konstatovali, že zavádění nových technologií, jako je protonová terapie, musí být v souladu s koncepcí příslušné odborné společnosti. To je v daném případě Společnost radiační onkologie, biologie a fyziky (SROBF). „*SROBF protonovou terapii ve své koncepci rozvoje oboru radiační onkologie zmiňuje pouze v oblasti výzkumu a počítá s jejím zavedením do klinického využívání až po dobudování moderní sítě konvenční radioterapie,*“ konstatují autoři studie. Konvenční radioterapií je přitom míněna fotonová léčba.

Studie se rovněž ztotožňuje se stanoviskem SROBF, podle kterého lze protonovou terapii uvážit jako vhodnou k léčbě ve vybraných případech, a to výhradně po projednání v mezioborových týmech a na základě doporučení vedoucího radiačního onkologa některého z Komplexních onkologických center. Jako správný tedy potvrzuje postup, jímž se VZP řídí.

Diagnózy, u nichž jsou důkazy o účinnosti a bezpečnosti protonové terapie dostačující, studie přesně vyjmenovává. Jde o oční melanomy, nádory centrálního nervového systému u dětí a chordom. I u těchto diagnóz má dle autorů práce každý případ podléhat individuálnímu posouzení. „*Počítáme s léčbou cca 26 pacientů s uvedenými diagnózami ročně,*“ stojí v závěrech HTA analýzy. Počet klientů, jimž VZP na doporučení odborníků schválila od začátku loňského roku protonovou terapii, je momentálně na čísle 32.

Jedním z řady kritérií při vypracování analýzy HTA je i ekonomický aspekt dané technologie. „*Analýzu nákladové efektivity, srovnávající protonovou terapii se standardní konvenční terapií fotonovým svazkem, nelze zodpovědně provést,*“ konstatují autoři. V celém světě totiž neexistují relevantní studie, které by přínosy protonové terapie posuzovaly. „*Analýzy, které jsou k dispozici, jsou zatíženy významným zkreslením výsledků a systematickými chybami,*“ dodávají.

¹ Health Technology Assessment – multidisciplinární analýza, která systematicky hodnotí klinickou účinnost, bezpečnost, nákladovou efektivitu, organizační dopady, sociální konsekvence, právní a etické okolnosti zavádění zdravotnické technologie

Při znalosti reálných nákladů na porovnávané radiační terapie a předpokládaném počtu pacientů, kteří budou ozařováni potřebovat, lze nicméně u sledovaných diagnóz srovnat náklady a přímé ekonomické dopady pro veřejné zdravotní pojištění. To vyplývá z následující tabulky, kterou autoři studie vypracovali.

Hodnocení nákladů a přímých ekonomických dopadů u sledovaných diagnóz

	Počet ozař. pacientů ročně	Náklady na proton v Kč	Náklady na foton v Kč	O kolik by byl dražší proton v Kč
Nemalobb. nádor plic	1 340	656 600 000	121 069 496	535 530 504
Nádory CNS	483	236 670 000	37 378 718	199 291 282
Nádory hlavy a krku	1 279	626 710 000	180 015 515	446 694 485
Nádory oka a adnex	10	4 900 000	1 407 471	3 492 529
-z toho melanom oka	6	2 940 000	844 482	2 095 518
Nádor prostaty – lokal.	2 954	1 447 460 000	459 596 938	987 863 062
Dětské nádory	57	27 930 000	2 723 084	25 206 916
-z toho nádory CNS	16	7 840 000	764 374	7 075 626
Chordom	4	1 960 000	513 001	1 446 999
Celkem	6 127	3 002 230 000	802 704 223	2 199 525 777

Jak již bylo řečeno výše, s výjimkou očního melanomu, nádorů centrálního nervového systému u dětí a chordomu, neexistuje dle studie u ostatních diagnóz dostatek dat pro to, aby bylo možné považovat protonovou terapii za dostatečně bezpečnou účinnou pro klinickou praxi.

Autoři HTA analýzy rovněž zdůraznili, že při hodnocení klinické účinnosti a bezpečnosti jakékoliv technologie, je standardem postup dle principů Evidence Based Medicine – tedy posuzování systematickým a strukturovaným postupem na studiích co nejvyšší vědecké kvality. V žádném případě tedy takové **hodnocení nemůže vycházet například jen z dílčí krátkodobé zkušenosti získané na omezeném vzorku pacientů, byť by tato zkušenost byla sebelepší.**

Na studii, která vznikala od října 2013 do února 2014, se podílelo celkem 15 autorů. Dvanáct z nich jsou pracovníci Institutu biostatistiky a analýz Masarykovy univerzity v Brně, Farmakologického ústavu Lékařské fakulty Masarykovy univerzity v Brně a Kliniky dětské onkologie Lékařské fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Dalšími třemi členy týmu byli profesor Jiří Petera, předseda Společnosti radiační onkologie, biologie a fyziky, profesor Vlastimil Válek, člen výboru České radiologické společnosti a profesor Pavel Šlampa, člen výboru SROBF a předseda Akreditační komise Ministerstva zdravotnictví ČR pro radiační onkologii a člen Vědecké rady České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně.

Mgr. Oldřich Tichý

vedoucí tiskového oddělení a tiskový mluvčí